

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 15/2007 vp

Valtioneuvoston selvitys komission valtuuttamisesta avaamaan neuvottelut monenkeskisestä väärentämisenvastaisesta kauppasopimuksesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 14 päivänä marraskuuta 2007 lähettänyt lakivaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten valtioneuvoston selvityksen komission valtuuttamisesta avaamaan neuvottelut monenkeskisestä väärentämisenvastaisesta kauppasopimuksesta (E 104/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kaupallinen neuvos Mary-Anne Nojonen, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Aki Rasilainen, oikeusministeriö
- hallitussihteeri Elina Isoksela, kauppa- ja teollisuusministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— opetusministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus sopimusvaltuutukseksi

Komissio pyytää 23 päivänä lokakuuta 2007 antamallaan suosituksella valtuutusta neuvottelujen käymiseksi monenkeskisestä väärentämisenvastaisesta kauppasopimuksesta (Anti-Counterfeiting Trade Agreement, ACTA). Kyseessä on Japanin ja Yhdysvaltain yhteinen aloite. Komissio katsoo, että Euroopan yhteisön tulee olla mukana hankkeessa.

ACTA-sopimushankkeen tarkoituksena on luoda yhtenäiset standardit teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanolle samanmielisten maiden kanssa ja yhdenmukaistaa sopimusvaltioiden teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanojärjestelmiä. Sopimus täydentäisi Kansain-

välisen kauppajärjestön (WTO) teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan TRIPS-sopimuksen määräyksiä.

Mahdollinen monenvälinen sopimus sisältäisi kolme osa-aluetta: 1) kansainvälinen yhteistyö; 2) täytäntöönpanokeinot ja 3) oikeuskehys. Oikeudellisia toimia koskevat määräykset katkaisivat mm. rikos- ja siviilioikeudellisen täytäntöönpanon.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tervetulleina kaikkia sellaisia kansainvälisiä toimia, joilla pyritään tehostamaan teollis- ja tekijänoikeuksien eli ns. IPR-oikeuksien täytäntöönpanoa. Valtioneuvosto

kannattaa tässä työssä ensisijaisesti monenkeskisiä ratkaisuja ja nykyisten yhteistyöfoorumien hyödyntämistä. Koska näillä foorumeilla ei ole kuitenkaan odotettavissa yhtä kattavaa hanketta IPR-oikeuksien täytäntöönpanon edistämiseksi, valtioneuvosto katsoo, ettei yhteisön tule jättäytyä ACTA-neuvottelujen ulkopuolelle.

Uusien oikeudellisten normien kehittäminen ei valtioneuvoston mukaan saa olla itseisarvo IPR-täytäntöönpanon edistämisessä, vaan mahdollisesta kansainvälisestä sopimuksesta tulisi saada lisäarvoa nykytilanteeseen verrattuna. Valtioneuvosto uskoo tätä lisäarvoa löytyvän erityisesti tullitoiminnan alueelta.

Komissiolle annettavan neuvotteluvaltuutuksen tulee valtioneuvoston mielestä kuvastaa yh-

teisön ja sen jäsenvaltioiden vallitsevaa toimivallan jakoa. Jäsenvaltioiden edustajien osallistuminen neuvotteluihin on turvattava niissä aiheissa, jotka kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Valtioneuvosto voi hyväksyä komission ehdotuksessa mainitut neuvotteluaiheet. Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että tulevaan sopimukseen ei pidä sisällyttää rikosoikeudellisten seuraamusten osalta yksityiskohtaisia säännöksiä rangaistuslajeista tai rangaistusten tasosta. Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että komission esittämien neuvotteluaiheiden lisäksi kansainvälisten IPR-täytäntöönpanosäännösten kehittämistarpeita on olemassa laajemminkin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakivaliokunta on toimialansa mukaisesti arvioinut ACTA-sopimushanketta vain siltä osin kuin kyse on rikosoikeudellisia seuraamuksia koskevien määräysten ottamisesta sopimukseen.

ACTA-sopimuksen tarkoituksena on tehostaa teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa yhdenmukaistamalla sopimusosapuolten kansallisia järjestelmiä. Lakivaliokunta pitää sopimushankkeen tavoitteita yleisellä tasolla kannatettavina. Samalla valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi sopimuksen piiriin on pyrittävä saamaan mahdollisimman monia valtioita.

ACTA-sopimus on yhteisön oikeuden näkökulmasta niin sanottu sekasopimus. Toisin sanoen sopimus kattaa sekä Euroopan yhteisön että sen jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia asioita. Viimeksi mainittuun ryhmään kuuluvat pääosin mm. rikosoikeudellisia seuraamuksia koskevat kysymykset. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on äskettäisessä ratkaisussaan¹ tarkastellut yhteisön ja jäsenvaltioiden välistä toimi-

vallan jakoa rikoslainsäädännön alalla. Tuomioistuin toteaa, että rikoslainsäädäntö ei lähtökohtaisesti kuulu yhteisön toimivaltaan. Yhteisön lainsäätäjä voi kuitenkin velvoittaa jäsenvaltiot ottamaan käyttöön rikosoikeudellisia seuraamuksia silloin, kun se on välttämätön toimenpide yhteisön lainsäätäjän kyseisellä alalla säätämien normien täyden tehokkuuden takaamiseksi. Samalla tuomioistuin nimenomaisesti huomauttaa siitä, että tällöinkään sovellettavien rikosoikeudellisten seuraamusten lajin ja tason määrittäminen ei kuulu yhteisön toimivaltaan.

Yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitun ratkaisun perusteella on selvää, että muut kuin hyvin yleisen tason sopimusmääräykset rikosoikeudellisista seuraamuksista ovat asioita, jotka kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan. Näihin liittyvistä kysymyksistä neuvoteltaessa on sen vuoksi tärkeää turvata jäsenvaltioiden edustajille tehokkaat vaikutusmahdollisuudet. Lakivaliokunta myös yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan neuvotteluissa tulee pyrkiä siihen, ettei tulevaan sopimukseen sisällytetä kovin yksityiskohtaisia määräyksiä rikosoikeudellisista seuraamuksista.

¹ Asia C-440/05, komissio vastaan neuvosto, tuomio annettu 23 päivänä lokakuuta 2007.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Heidi Hautala /vihr	Sanna Lauslahti /kok
vpj.	Anna-Maja Henriksson /r	Outi Mäkelä /kok
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Johanna Ojala-Niemelä /sd
	Oiva Kaltiokumpu /kesk	Markku Pakkanen /kesk
	Ilkka Kantola /sd	Lyly Rajala /kok
	Sampsa Kataja /kok	Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
	Krista Kiuru /sd	Tero Rönni /sd
	Jari Larikka /kok	Mirja Vehkaperä /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.